

Frank Borst met een klein deel van zijn verzamelde materialen, 2014. Foto Piet Augustijn

Frank Borst: een wereldreis naar binnen

door Piet Augustijn

Kort na de aanslag op de Twin Towers in New York (11-09-2001) ontwikkelde de Leidse kunstenaar Frank Borst (Leiden, 1956) een compleet vliegtuig ter nagedachtenis aan de slachtoffers. Hij deed dit omdat hij een visioen kreeg van de verongelukte passagiers die hem vroegen een gedenkteken te maken voor degenen die zij achterlieten. In dit visioen werden hem honderden handen getoond die in blijdschap het vliegtuig omhoog tilden. Zij vroegen: "Waar wil je het in dit gebouw in New York hebben?" Borst antwoordde dat iedere plek goed is.

In het vliegtuig is een frame aangebracht van afgedankte flipperautomaatspeelvelden, restafval en aluminium en het zit vol computergestuurde lichtjes en figuren. Het resultaat is een duizelingwekkend interieur met een popartachtige uitstraling. Frank Borst wil het vliegtuig een plek geven in New York.

Om de financiële middelen bij elkaar te krijgen heeft hij voor de verkoop glazen hoofden ontworpen die zijn geblazen en uitgevoerd in Venetië en bij Royal Leerdam Crystal. Door in de hoofden goud, platinum en stukjes gekleurd glas in te sluiten – zoals vis- en mensfiguurtjes, dichtregels, millefiori en bloemmotieven – zorgen de hoofden voor een bijzondere belevenis.

Rampen als die van nine-eleven, milieuvervuiling of oorlogen zijn een belangrijk thema in het werk van Frank Borst. Zo transporteerde hij in 1996 een oude, met kogels doorzeefde Fiat 600 uit Joegoslavië naar Nederland. De roestige getuige van de oorlog daar voorzag hij van ramen met vlammend glas in lood, een symbool van de herinnering aan onze in flarden geschoten dromen, onze eerste auto, onze liefdes, onze eerste trip naar Parijs. "Vlak na de oorlog in 1996 heb ik een reis van zeven dagen gemaakt naar Mostar. Twee keer heen en weer. De eerste keer met een auto vol speelgoed voor weeskinderen. Dat had ik via advertenties in kranten bij elkaar gekregen. Ik wilde een beeldhouwer in Mostar bezoeken, maar wilde niet met lege handen aankomen. De verschrikkingen van die oorlog grepen me zo aan dat ik een monument wilde maken. De tweede keer ben ik die Fiat gaan halen. Er lagen zoveel wrakken dat ik er makkelijk een stuk of 10 had kunnen meenemen."

Afgedankte voorwerpen komen met regelmaat in zijn werk voor: de tand des tijds heeft ze een ander aanzien gegeven, zodat ze zich in de werken van Frank Borst opnieuw kunnen bewijzen. In een andere context, zodat ze ook een andere betekenis krijgen.

Glazen kogels

In 2000 liet Frank Borst glazen kogels uitvoeren in Murano. Exacte kopieën van bestaande kogelhulzen, maar uitgevoerd in glas. Bedrieglijk echt, maar ongevaarlijk. Om die status van ongevaarlijk wapentuig te benadrukken zijn in de kogels afbeeldingen verwerkt van insecten, bloemen en wespen, zodat ze werden getransformeerd tot biologische bommen. De punt van de kogels is vervaardigd van massief, gerold glas, de huls is geblazen en is hol. Ze zijn aan de onderzijde gesignd en verwijzen naar rampen, ongelukken en oorlogen van de laatste decennia.

9631 A - *Bush administration, Penta-*

Frank Borst, *Monument voor 9-11*, 2001-2004; speelvelden van flipperkasten, aluminium, hout, glas, vliegtuigbanden, lampjes, relaiskaart 24V; l. 600 cm, b. 800 cm, h. 180 cm.

Foto Henk Bouwman

gon, FBI. M16. CIA. Een kogel met een patroon van spiralende zwarte en witte strepen. In de huls zijn afbeeldingen van wespen verwerkt.

9631 B - *Diana Spencer, princess Di, Moeder Theresa*. Lichtgroene kogel met spiralende donkergroene strepen. In de huls zijn witte en paarse bloemen met bladeren verwerkt, in de punt alleen losse bloemen.

9631 C - *Pres. Mitterand, Cook Islands, Bikini Island, Murouroa, Graveyard, Barentssee*.

Lichtblauwe kogel met blauwe spiralende strepen. In de huls zijn afbeeldingen van gele en oranje vissen en twee octopussen verwerkt. In de punt kleine don-

kerblauwe cirkels met in wit de letters S en O.

Als zevenjarig jongetje ging Frank Borst op de fiets naar Museum De Lakenhal in zijn woonplaats. Daar zag hij het immense drieliuk *Het Laatste Oordeel* (1526) van Lucas van Leyden (1494-1533) en dat liet hem niet meer los. Het drieliuk verbeeldt de *dag des oordeels*, zoals die wordt beschreven in het Bijbelboek *Openbaring van Johannes* met op het linkerpaneel de uitverkorenen die in de hemel komen en op het rechterpaneel de ongelukkigen die naar de hel gaan. In het midden Jezus op zijn troon, met de apostelen aan zijn zijde.

Frank Borst, *Oorlogsmonument Christina uit Mostar*, 1997; Fiat 600, l. 200 cm, b. 160 cm, h. 160 cm.

Foto Gerard Zuyderhoudt

Frank Borst, *Glazen hoofden*, 2000; geblazen glas, goudluster; h. 35 cm, b. 25 cm, Ø 23 cm. Uitvoering Davide Salvadore, Murano.

Foto Gerard Zuyderhoudt

Onder hen, op aarde, wordt het kaf van het koren gescheiden. In zijn eigen werk duikt die tegenstelling tussen goed en kwaad, de lijdende mens en de weldoener, de overheerser en de onderdrukte steeds weer op. Tegen een achtergrond van de regenboog en soms bloedrode luchten zijn de engelen van Lucas van Leyden terug te vinden, maar figureren ook eigentijdse iconen als Batman, Pluto of Spiderman. En vormen

dood en verderf, oorlogsgeweld en vernietigde wooncomplexen zijn pessimistische, maar tevens realistische kijk op de wereld. "Het gruwelijke uit de samenleving probeer ik in mijn werk een plek te geven. Niet als commentaar, maar als constatering, als verwerking van een gebeurtenis. Ik wil mensen respectvol behandelen en door mijn werk laten zien dat dit niet altijd gebeurt."

Van even groot belang was de ontdekking dat in veel 17^e-eeuwse schilderijen ruïnes voorkomen. Zoals in het werk *Boeren met vee bij de ruïne van een aquaduct* (1655-60) van Nicolaes Berchem (1620-1683). Vergane glorie, kapotgeschoten, aangetast door de tijd. Zo ontstond het schilderij *Colosseum New York USA* (2001), een hedendaagse ruïne en niet natuurlijk ontstaan. Zoals de ruïnes in oorlogsgebieden ook

Frank Borst, *Bullets / glazen kogels*, 2000; geblazen en gerold Venetiaans glas; 65,5 x 9 cm, het blauwe exemplaar is 59,5 cm hoog; oplage 3 van ieder exemplaar. Uitvoering Davide Salvadore, Murano. Collectie Museum De Lakenhal Leiden. Foto Gerard Zuyderhoudt

Frank Borst, *Colosseum New York USA*, 2001; acrylverf op linnen; 180 x 180 cm. Foto John Marshall

niet natuurlijk zijn ontstaan. Mensen in nood! Frank Borst bracht dat tot uitdrukking in zijn glazen kogels: door er afbeelding van insecten in onder te brengen werden het eerbetonen aan de natuur.

Frank Borst is schilder en beeldhouwer en als kunstenaar autodidact. Hij gebruikt de materialen die het best passen bij de uitwerking van zijn ideeën. Glas is een van die materialen. "Ik maak geen onderscheid tussen materialen", zegt hij over het gebruik van glas. "Verf en glas hebben allebei een uitgebreid palet aan kleuren. Bij glas wordt dat mede veroorzaakt door het licht. Dat zorgt ervoor dat ik kan uitdrukken wat ik wil." De glazen hoofden zijn rijk aan kleuren en bevatten afbeeldingen van planten en bloemen, versierende ornamenten, onderdelen van het menselijk lichaam en vele andere. "De chaos in mijn hoofd probeer ik onder controle te krijgen door die over te brengen in de glazen koppen. Die storm komt tot bedaren en wordt gestold in glas. In 2000 heb ik drie hoofden in verschillende technieken laten blazen in Murano, waar Davide Salvadore ze uitvoerde. Voorzien van goudluster en intuïtieve decoraties lijkt het universum in deze koppen uit elkaar gespat en door het glas samengebracht. Pas jaren later heb ik nieuwe hoofden laten uitvoeren op de Glasfabriek in Leerdam. Kleurrijke exemplaren waarin het hele Leerdam-palet is terug te zien. Ik put uit mijn dromen, mijn visioenen, ervaringen en gedachten. *De Schreeuw* (1893) van Edvard Munch (1863-1944), de engeltjes van

Frank Borst, *Hoofd Oost*, 2008; geblazen kristal; h. 35 cm, b. 25 cm, Ø 23 cm. Uitvoering Royal Leerdam Crystal. Foto Piet Augustijn

Van Leyden, berichtgeving uit kranten, tijdschriften, internet en tv. Ik heb nu plannen voor een nieuwe serie die ik ergens in Nederland wil laten uitvoeren. In die hoofden komt alles bij elkaar, het hoofd bestuurt onze samenleving. Voor mij staan ze symbool voor een wereldreis naar binnen." Behalve in glas heeft Borst ook hoofden uitgevoerd in aluminium, brons, zwarte keramiek, plastic en water, Delftsblauwe keramiek en hout. De mogelijkheden met deze materialen werden ten volle benut en uitgebuit en steeds uitgevoerd in oplagen van drie

stuks. In die hoofden waren ook weer (delen) van landschappen en ruïnes opgenomen. ●

- Frank Borst woont en werkt in Leiden; tel +31(0)71-5213259 | +31(0)6-83119896. www.frankborstart.com
- Frank Borst neemt deel aan de groepstentoonstelling *Poëzie in glas*. Glasrijk Tubbergen 2014. Organisatie: Stichting Glasrijk Tubbergen. Het centrum van Tubbergen, Noordoost Twente, Nederland. Van 1 t/m 5 oktober 2014, 11.00-17.00 uur, donderdag 2 oktober tot 20.00 uur. www.glasrijk.nl

Frank Borst, *Glazen hoofden*, 2008; geblazen glas; h. 35 cm, b. 25 cm, Ø 23 cm. Foto's Frank Borst